

Ari Wahlstenin
**kovaksikeitetty
yksityisetsivä
ratkaisee
rikoksia
tangon
tahdissa**

TEKSTI HANNU LIEKSO
KUVAT CRIMETIME

Ari Wahlsten rakentaa tarkasti hahmon päässä ennen kuin riviäkään siirtyy paperille. Vanhankainen romanttinen sankari ja mutkaton kerronta ovat löytäneet vankan lukijakuntansa.

Taiteen monilahjakkuus Ari Wahlsten tunnetaan ehkä parhaiten musiikki- ja taideryhmä *Lapinlahden Lintujen* riveistä. Viime vuosina tämä niin näyttelijänä, ohjaajana kuin näytelmäkirjailijana mainetta niittänyt mies on kunnostautunut kirjallisuuden saralla. Ensimmäinen romaani *Kosteiden mestojen balladi* (Gummerus) julkaistiin vuonna 2012 ja seuraava, veijariromaani *Jobikirja* (Gummerus) kaksi vuotta myöhemmin.

Kolmannen romaaninsa kohdalla Wahlsten teki uuden aluevaltauksen ja siirtyi dekkarikirjallisuuden pariin. *Kuka pelkää mustaa miestä?* (Kosmos, 2016) esitteli riuskan amerikkalais-suomalaisen yksityisetsivän Kit Karisman. Sen jälkeen Kit Karisma -kirjoja on ehtinyt ilmestyä tiiviiseen tahtiin neljä lisää, joista edellinen *Ikiuni* (CrimeTime, 2021) tämän vuoden helmikuussa. Ensi vuoden alussa Wahlsten on julkaisemassa jo kuudetta dekkariaan *Kyynelten laakso* (CrimeTime). Niinpä juuri nyt on oikea aika *Ruumiin kulttuurin* tavata tämä energinen ja sanavalmis kirjailija.

Houkuteluna dekkaristiksi

Rikosromaanien pariin Wahlsten päätyi kahden – omien sanojensa mukaan – rentturomaanin jälkeen silloisen kustantajansa Mikko Aarnen houkuttelemana. Arne oli itse aiemmin toiminut rikosromaanien kustannustoimittajana.

Wahlsten muistelee dekkarikirjoittamisen alkutaivalta. ”En ollut koskaan ajatellut kirjoittavani rikosromaania! Mutta sitten rupesin funtsaamaan, että se voisi olla kivaa. Muistelin, minkälaisista ri-

kosromaaneista olin itse tykännyt. Olin pienenä lukenut kaikki **Agatha Christiet** ja nuorena olin kovasti tykännyt **Raymond Chandlerin** *Pitkistä jäähyväisistä*, erityisesti sen tyylistä. Kirjoittaessa hain samanlaista tunnelmaa. Siitä se oikeastaan lähti. Nyt on viisi dekkaria jo ilmestynyt ja kuudennen käsikirjoitus lähti kustantajalle tänä syksynä. Nykyisin rikosromaanit ilmestyvät usein sarjoissa, joten piti lähteä mukaan siihen leikkiin.”

Yleensä kaikille kirjailijoiksi halajaville ensimmäisen kustannussopimuksen saaminen on suurin koetinkivi. Näin ei kuitenkaan ollut Wahlstenin kohdalla, käsikirjoitus meni läpi kerralla. Myöhemmin kustantaja ehdotti lajityypin muutosta. ”Ei se sen ihmeellisempää ollut.”

Intensiivinen kirjoitustapa

Kirjoittamisessa alkuvaikeuksia tuotti valittu dekkarin tyyli. ”Mun laji on niin sanottu ‘hard boiled’ (kovaksikeitetty). Siihen maailmaan pitää päästä sisään ennen kuin siitä voi kirjoittaa. Pitää päästä kunnolla päähenkilön nahkoihin, varsinkin kun käytän minäkertojaa, tai muuten putoaa tyylijajista pois. Ilman tätä vaatimusta olisin huomattavasti tuotteliaampi kirjoittaja, koska näin toimien kirjoitusprosessi hidastuu. Se oli ongelma heti alussa ja on sitä edelleenkin.”

Kansikuva ensi keväänä ilmestyvästä kuudennesta Kit Karisma -dekkarista.

Koska Wahlstenin tausta on näyttelijäntyössä, voisi kuvitella, että hän taustoittaisi päähenkilönsä ja kirjoittamansa maailman tarkkaan sekä tutkisi erilaisia dekkarikirjallisuuden konventioita. Yllättäen näin ei kuitenkaan täysin ole. ”Konventioista voisin sanoa sen, että opetan rikoskirjallisuutta Kriittisessä korkeakoulussa. Vedän Rikosromaanin anatomia -kursssia, jossa käyn läpi lainalaisuuksia ja historiaa, kerron keinoja ja ratkaisumalleja sekä erittelen tyylilajeja. Konventiot ovat siis tiedossani, ja tarkastelen niitä vuosittain, mikä on hyvä juttu rikoskirjailijalle”, Wahlsten kuvailee.

Välillä, kun juuri oikeanlainen tunnelma katoaa ja silti jatkaa kirjoittamista, joutuu lopulta hylkäämään kirjoittamansa.”

Hän innostuu kertomaan työtavastaan: ”Nahkoihin menemisellä tarkoitan sitä, että päähenkilöni on amerikkalais-suomalainen tummaihoinen yksityisetsivä, joka osaa puhua nasevasti ja on kopvapintainen, kuten hard boiled -dekkareissa tapana on. Itse en ole mitään näistä. Siksi mun pitää sisäistää, miten tällainen henkilö ajattelee, jotta tyyli pysyisi oikeanlaisena, ja se vaatii aina vähän aikaa.”

Kovaksikeitetty yksityisetsivä

Yksityisetsivän ammattikunta on Suomessa melko pieni, mutta niin vain Ari Wahlsten on sujauttanut tämän pienen porukan sekaan tummaihaisen amerikkalais-suomalaisen kaverin.

Wahlsten kertoo, kuinka päätyi ottamaan kirjojensa päähenkilöksi juuri Kit Karisman. ”Hard boiled -juttuhan on Amerikasta kotoisin, lajityypin edustajista voi mainita vaikka Chandlerin lisäksi Dashiell Hammettin.”

Wahlsten muistelee, miten rakensi hahmonsa ja miten kirjoittaminen soljuu parhaiten. ”Mustaihoiseksi laitoin Kit Karisman siksi, että voisi katsoa, jou-

tuuko Suomessa joihinkin erityisiin hankaluuksiin sen vuoksi vielä nykyisinkin. Sitten ajattelin, että se voisi olla yksityisetsivä, koska suurin osa Suomessa kirjoitetuista rikosromaneista on poliisiromaneja. Voisi olla virkistävää, että Kit on yksityisetsivänä virkamerkitön toimija, joka joutuu käyttämään vähän erityisiä keinoja saadakseen tahtonsa läpi.”

Ennen kirjoittamista päässä sauhuaa

Dekkaristi korostaa, miten on hyvä miettiä valmiiksi paljon erilaisia asioita ennen kirjoittamista. ”Pohdin, miten Kit toimii vaaran uhatessa tai tutkimusten junnatessa. Kiinnostavaa on myös, lankeaako hahmo rahan, seksin tai vallan houkuttuksiin ja antaako armoa. Kun tällainen tilanne tulee vastaan kirjoittaessa, niin hyvä vire ei häviä, kun luonnejutut on mietitty jo etukäteen. Silloin ne tulevat tekstiin sujuvasti, varsinkin minäkeronnassa. Pienetkin yksityiskohdat kiinnostavat. Luulisi, että kun on asunut puolet elämästään Jenkeissä, sitä tykkäisi jostain blues-musiikista. Mutta Kit tykkää suomalaisesta tangosta.”

Itse kirjoitusprosessi on Wahlstenille varsin arkinen. ”Kirjoitan kotona silloin, kun lapsi on koulussa ja vaimo töissä.”

Korona-aika muutti tätä rutiinia. ”Järjestelyt menivät sikäli hankalaksi, että vaimo alkoi tehdä töitään kotoa käsin ja lapsikin oli etäkoulussa. Kaksiossa tilanteesta ei tahtonut tulla mitään, kun kirjastoihin eikä muuallekaan päässyt kirjoittamaan.”

Tilanteeseen löytyi ratkaisu yllättävältä taholta. ”Talon isännöitsijä, joka on lukenut kirjojani, keksi, että talossahan on päivisin vapaana olevat sauna ja takkahuone. Niinpä sain ilmaiseksi päiväaikaan työhuoneen omasta talosta. Ilman sitä en olisi saanut valmiiksi *Ikiunta*”.

Wahlsten kirjoittaa pääsääntöisesti hyvin kammiomaisesti ilman taustamusiikkia. Välillä hän on käynyt kirjoittamassa Kallion kirjastossa. ”Taustamelu ei häiritse kirjoittamista, kunhan kukaan ei tule viereen puhumaan.”

Kit Karismat itsenäisiä tarinoita

Kit Karisma -sarja lähestyy siis kuudetta osaa. Onko päähenkilö tai hänen henkilökaarensa muuttanut sarjan etenemisen myötä? ”Se on mennyt

”

Mun laji on niin sanottu
hard boiled.”

aika lailla 'akuankkamaisesti'. Kit ei ole hirveästi vanhentunut, mennyt naimisiin, eronnut tai muuta vaan pysynyt aika samanlaisena. Juonellisesti-kin olen pitänyt sarjan sellaisena, että sitä voi alkaa lukea mistä kohtaa tahansa. Se ei ole ketjutettu ja tapaukset ovat erillisiä juttujaan.”

Kirjoitustauoilla lukemista ja opettamista

Wahlsten tunnustaa lukevansa kaikenlaista kirjallisuutta hyvin laajalla skaalalla. Kun hän oli luovuttanut kustantajalle uusimman kirjansa käsikirjoituksen, hän piti kaikesta kirjoittamisesta muutaman viikon täystaukoa, ja luki kirjoja jopa yhden kirjan päivässä. ”Dekkareista olen viime ai-

koina lukenut mm. **Janne Toivoniemen** *Sateenkaarimurhat* (Docendo, 2021).”

Romaanikirjallisuuden saralla Wahlstenin maku on monipuolinen, mutta tietokirjallisuutta hän lukee vain johonkin tiettyyn tarpeeseen. Muun työelämän tiimoilta Wahlstenille oli sovittu yksi ohjaustyö, mutta pandemia sotki kuvioita. Opetustyö Kriittisessä korkeakoulussa sen sijaan jatkuu.

Kurkistus tulevaan seikkailuun

Haastattelun lopuksi RK:n pyynnöstä Ari Wahlsten poimi sitaatin ensi helmikuussa julkaistavasta *Kyynelten laaksosta*. ”Tämä on pätkä toisen luvun poliisikuulustelusta.” Aika koukuttava, eikö? ■

Katsoin merkittävästi tutkinnanjohtaja Vierulaan, jonka suu kiristyi tiukaksi vihaiseksi viivaksi. Vieressä istuva nuorempi kollega näytti myös tuhtuneelta ja avasi suunsa ensimmäistä kertaa kuulustelun aikana: ”Käsky siitä, kuinka tämä asia hoidetaan, on tullut korkeammalta taholta”, hän totesi juhlavasti ja heilautti kädessään olevaa paperiarkkia ilmassa. ”Itse poliisipäällikkö on todennut tutkinnan tulokset päteviksi.”

Vierula tähtäsi katseensa minun silmiini pöydän ylitse. ”Itse poliisipäällikkö”, hän toisti hitaasti kuin lapselle. ”Oletteko ymmärtäneet?”

Nyökkäsin. ”Täysin. On hyvä tietää, että talosta löytyy vieläkin suurempi idiootti kuin te.”

Vierula pamautti voimalla nyrkkinsä pöytään. Ilman päällikkönsä läsnäoloa hän olisi saattanut pamauttaa sen johonkin muuallekin.

Kyynelten laakso, ilm. 2/2022 (ote 2. luvun poliisikuulustelusta)